

Onderzoeksondersteuning door UNO Amsterdam

Het Universitair Netwerk Ouderenzorg Amsterdam (UNO Amsterdam) is een samenwerkingsverband van verschillende ouderenzorgorganisaties ('UNO-organisaties') en de afdeling ouderengeneeskunde van Amsterdam UMC, locatie VUmc. Binnen UNO Amsterdam werken zorgprofessionals en wetenschappers samen om de kwaliteit van leven en zorg voor ouderen met complexe zorgproblemen te verbeteren. Dit gebeurt onder andere door UNO-organisaties te ondersteunen bij hun eigen onderzoeksactiviteiten. Zo wordt door UNO Amsterdam op verschillende manieren deskundigheid geboden over het doen van onderzoek, worden elk jaar prijzen uitgereikt aan zorgprofessionals met de beste voorstellen voor praktijkgericht onderzoek, en is wetenschappelijke literatuur voor UNO-organisaties toegankelijk doordat elke organisatie een account heeft voor de online universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit (VU).

Voor onderzoeksactiviteiten binnen UNO-organisaties kan ook ondersteuning worden geboden door onderzoekers van de afdeling ouderengeneeskunde. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen lokale onderzoeksprojecten en promotieonderzoek. Dit document beschrijft voor beide vormen de ondersteuning die mogelijk is, wat de ondersteuning inhoudt en wat de randvoorwaarden zijn.

Interesse? Heb je interesse in begeleiding vanuit UNO Amsterdam voor een lokaal onderzoeksproject of promotieonderzoek, neem dan contact op met de coördinatoren van het UNO-VUmc via uno@amsterdamumc.nl. In alle gevallen is het van belang om UNO Amsterdam in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken.

Lokaal onderzoeksproject

Bij een lokaal onderzoeksproject wordt er - meestal binnen één organisatie - door middel van onderzoek een bepaalde vraag beantwoord. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het beschrijven van een doelgroep met als doel de zorg voor deze doelgroep te optimaliseren
Voorbeeld: een kwalitatief onderzoek naar de wensen en behoeften van jonge mensen met dementie en hun mantelzorgers (Zorgbalans)
- Het ontwikkelen van een bepaalde interventie/werkwijze/innovatie voor een vraag of probleem uit de praktijk
Voorbeeld: het ontwikkelen van een screeningsinstrument op het gebied van spiritualiteit, voor mensen met dementie (Viva! Zorggroep)
- Het onderzoeken van de haalbaarheid van een interventieonderzoek
Voorbeeld: een pilot onderzoek naar het evalueren van de uitkomsten van ambulante geriatrische zorg voor bewoners en mantelzorgers (Zorgspectrum)
- Het evalueren van het effect van een interventie.
Voorbeeld: het onderzoeken van het effect van meetinstrumenten voor het bepalen van het revalidatietraject voor CVA-patiënten, op de efficiëntie van de revalidatie (Cordaan)

Wat houdt de begeleiding in?

- In de beginfase van het onderzoek denkt de UNO-onderzoeker mee over de *opzet van het onderzoek*. Wat is een realistische onderzoeksvraag? Welk onderzoeksdesign past daarbij? Wat is er al bekend in de literatuur en welke zoektermen kunnen gebruikt worden om literatuur te vinden? Welke uitkomsten zijn relevant om te meten? Welke instrumenten zijn daarvoor geschikt? Hoe vaak moet er gemeten worden en wanneer? Moet er toestemming gevraagd worden aan bewoners voor deelname aan het onderzoek?

In deze fase denkt de UNO-onderzoeker ook mee over de *haalbaarheid van het onderzoek*. Wat is er nodig om het onderzoek uit te voeren? Is hier budget voor of moet er financiering gezocht worden*? Kan misschien een (geneeskunde)student of AIOS ouderengeneeskunde het onderzoek uitvoeren in het kader van zijn/haar opleiding†? Is het nodig om een METc-aanvraag te doen?

* Indien er onvoldoende budget is, kan het advies zijn om een onderzoeksvorstel in te dienen voor de jaarlijkse UNO Onderzoek & Praktijkprijs of de Stimulansprijs voor verzorgenden & verpleegkundigen, waarbij respectievelijk €10.000 en €5.000 wordt verdeeld over de best beoordeelde onderzoeksideeën.

† De mogelijkheid om een (geneeskunde)student of AIOS ouderengeneeskunde het onderzoek te laten uitvoeren in het kader van zijn/haar opleiding kan altijd worden onderzocht. Er is echter geen garantie dat er een (geschikte) student of AIOS wordt gevonden. Voor *geneeskundestudenten* geldt dat zij zelf een keuze maken voor een onderzoekstage. Er zijn het hele jaar studenten die een afstudeeronderzoek doen in een periode van 10 weken. Om een student te werven maakt een UNO-onderzoeker samen met de UNO-organisatie een wervende tekst die wordt geplaatst op het onderwijs platform voor geneeskunde studenten. Voor *studenten van andere opleidingen* verschilt het per studierichting wat de mogelijkheden zijn, en daardoor te benodigde stappen voor het werven van een student. Voor *AIOS ouderengeneeskunde* geldt dat zij als onderdeel van hun opleiding een keuzestage 'wetenschappelijk onderzoek' kunnen doen in een periode van drie maanden. Om een AIOS te werven maakt een UNO-onderzoeker samen met de UNO-organisatie een wervende tekst om te verspreiden onder de AIOS (van Gerion). Hiernaast voeren alle AIOS een korte opdracht 'wetenschappelijk onderzoek' (80 à 100 uur) uit; kleinere onderzoeksvragen zouden hierbinnen kunnen passen. In dit geval zou een organisatie zelf een AIOS die bij hen werkt kunnen vragen of hij/zij interesse heeft om de vraag te beantwoorden in de vorm van deze opdracht.

- Tijdens de looptijd van het onderzoek denkt de UNO-onderzoeker mee over de uitvoer van het onderzoek en het vervolg daarvan. Loopt de dataverzameling zoals verwacht? Zo niet, wat is er nodig om de kwaliteit van de dataverzameling te verbeteren? Hoe kunnen de resultaten geanalyseerd worden? Is hierbij ondersteuning van de UNO-onderzoeker nodig (bijvoorbeeld in de vorm van eenvoudige statistische bewerkingen in SPSS)?
- In de eindfase van het onderzoek denkt de UNO-onderzoeker mee over de interpretatie van de resultaten en de conclusies. Wat zijn de belangrijkste bevindingen van het onderzoek? Wat betekenen deze voor de praktijk? En voor verder onderzoek?

Na afloop van het onderzoek?

De resultaten van het onderzoek zijn geschikt voor lokaal gebruik en worden gedeeld binnen UNO Amsterdam. In overleg met de coördinatoren van UNO Amsterdam wordt bepaald wat het meest geschikte platform is voor het presenteren van het onderzoek. Voorbeelden hiervan zijn: het Platform Presentatie Onderzoek (PPO), de halfjaarlijkse netwerkbijeenkomst, een bijeenkomst van één van de themagroepen binnen UNO Amsterdam, het jaarlijkse UNO-symposium of de jaarlijkse SANO-wetenschapsdag. Andere vormen van communicatie zijn via een bericht op de website (www.unoamsterdam.nl), op de social media kanalen van UNO Amsterdam, in de tweewekelijkse Nieuwsflits of de halfjaarlijkse UNO-Update. Hiernaast wordt er samen met de UNO-onderzoeker gekeken naar mogelijkheden om de uitkomsten van het onderzoek te publiceren in een wetenschappelijk artikel of een vaktijdschrift.

Welke randvoorwaarden zijn er?

- Het initiatief voor het onderzoeksproject ligt bij de zorgorganisatie.
- Er wordt alleen begeleiding geboden als in de oriëntatiefase geconcludeerd wordt dat het onderzoeksproject haalbaar is.
- De zorgorganisatie zorgt dat degene die het onderzoek uitvoert op locatie wordt begeleid.
- Als er sprake is van een (geneeskunde)student of AIOS ouderengeneeskunde vanuit Amsterdam UMC die het onderzoek uitvoert, wordt onderzoeksbegeleiding (mede) geboden vanuit de opleiding van de (geneeskunde)student of AIOS.
- Het verzamelen en invoeren van data kan niet worden uitbesteed aan UNO Amsterdam.
- De uitkomsten van het onderzoek worden mondeling en/of schriftelijk gecommuniceerd binnen UNO Amsterdam (zie ook bij '*na afloop van het onderzoek?*')
- Als de uitkomsten van het onderzoek worden verwerkt in een publicatie voor een vaktijdschrift (of een wetenschappelijk tijdschrift als de omvang en aard van het onderzoek daartoe geschikt zijn), wordt daarbij verwezen naar UNO Amsterdam.

Promotieonderzoek

Een promotieonderzoek is een meerjarig onderzoekstraject dat uitmondt in verschillende wetenschappelijke publicaties en een proefschrift, dat uiteindelijk door de uitvoerend onderzoeker (promovendus) wordt verdedigd tijdens een promotie. Na de promotie mag de promovendus de titel 'doctor' dragen.

Binnen UNO Amsterdam zijn drie verschillende scenario's mogelijk waarbij de ambitie bestaat om een medewerker van een UNO-organisatie promotieonderzoek te laten uitvoeren:

1. Een UNO-organisatie wil een medewerker laten promoveren, wil dit zelf financieren en zoekt hierbij begeleiding.
2. Een UNO-organisatie en de afdeling ouderengeneeskunde werken samen in een ontwikkelpraktijk en financieren daarbinnen gezamenlijk een 'science practitioner', een professional die het werken in de praktijk combineert met het uitvoeren van promotieonderzoek.
3. Een medewerker uit een UNO-organisatie wil graag promoveren en zoekt hierbij begeleiding, maar zijn/haar werkgever wil dit niet financieren.

In alle gevallen geldt dat er kennismakingsgesprekken met de beoogde kandidaat plaatsvinden die het karakter hebben van een sollicitatiegesprek. Voor meer informatie, randvoorwaarden en procedures ten aanzien van het tweede scenario (waarbij er sprake is van gezamenlijke financiering van een 'science practitioner'), zie de bijlage.

Voor het tweede en derde scenario geldt dat er mogelijk subsidie moet worden aangevraagd. Onderzoekers van UNO Amsterdam kunnen meedenken over mogelijk aan te schrijven fondsen. In het geval van de ontwikkelpraktijk en mogelijk ook het scenario waarbij een medewerker zelf aangeeft graag te willen promoveren, kan de medewerker van de zorgorganisatie in samenwerking met één of meerdere onderzoekers van UNO Amsterdam een subsidieaanvraag voorbereiden die past binnen de subsidievoorwaarden, aansluit bij de wensen van de zorgorganisatie, haalbaar én wetenschappelijk relevant is. Hierbij kan geen garantie worden gegeven van slagen.

Een andere mogelijkheid is om te kijken naar al bestaande vacatures voor promotieonderzoek of AIOTO-trajecten (d.w.z. promotieonderzoek gecombineerd met de opleiding tot specialist ouderengeneeskunde) binnen de afdeling ouderengeneeskunde (scenario's 2 en 3) of daarbuiten (scenario 3).

Wat houdt de begeleiding in?

Bij een promotietraject wordt er een projectgroep samengesteld en (co-)promotoren aangewezen. Promotoren zijn eindverantwoordelijk voor het promotietraject; copromotoren zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse begeleiding. De projectgroep komt enkele keren per jaar bijeen om de voortgang en discussiepunten binnen het project te bespreken. Indien nodig wordt er gezocht naar extra middelen voor bijvoorbeeld de inzet van een onderzoeksassistent.

Hiernaast kan de promovendus het bredere UNO-netwerk benutten bij de opzet, uitvoer en afronding van het onderzoek. Hierbij kan gedacht worden aan het voorleggen van vragen aan de leden van het netwerk (bijvoorbeeld binnen één of meerdere themagroepen) en het werven van onderzoeksdeelnemers binnen het netwerk.

Na afloop van het onderzoek?

Het promotietraject resulteert in meerdere internationale wetenschappelijke publicaties, gebundeld in een proefschrift dat wordt verdedigd tijdens de promotie. Hiernaast worden de resultaten van het onderzoek verspreid via relevante nationale vakbladen en (inter)nationale congressen. Ook binnen UNO Amsterdam worden de onderzoeksresultaten verspreid. De promovendus zal minimaal één keer presenteren op het jaarlijkse UNO-symposium, en daarnaast bij voorkeur ook op andere bijeenkomsten zoals het Platform Presentatie Onderzoek (PPO), de tweejaarlijkse netwerkbijeenkomst, bijeenkomsten van themagroepen binnen UNO Amsterdam, en de jaarlijkse SANO-wetenschapsdag. Hiernaast zullen de uitkomsten via de verschillende communicatiekanalen van UNO Amsterdam verspreid worden (de website, social media, de tweewekelijkse Nieuwsflits en de tweejaarlijkse UNO-Update).

Welke randvoorwaarden zijn er?

- Het onderzoek is relevant voor de praktijk van het netwerk, past binnen de visie en thema's van UNO Amsterdam en wordt ingebed binnen de afdeling ouderengeneeskunde van Amsterdam UMC, locatie VUmc.
- Er is voldoende financiering om het promotietraject te kunnen afronden.
- Afspraken met betrekking tot financiering, begeleiding en verantwoordelijkheden worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.
- Voor randvoorwaarden ten aanzien van scenario 2, zie bijlage.
- De uitkomsten van het onderzoek worden zowel mondeling als schriftelijk gecommuniceerd binnen UNO Amsterdam (zie ook bij *'na afloop van het onderzoek?'*).
- De uitkomsten van het onderzoek worden verwerkt in meerdere internationale publicaties en een proefschrift (zie ook bij *'na afloop van het onderzoek?'*).

Bijlage

Fragment uit het document ‘Bouwen aan de infrastructuur van UNO-VUmc[‡]: plannen 2018 -2023’

Science practitioner (SP)

Definitie

Een medewerker uit een zorgorganisatie die werk in de zorgpraktijk combineert met promotieonderzoek dat past binnen de thema’s van UNO-VUmc. De science practitioner (SP) doet onderzoek en wordt opgeleid tot onderzoeker. Na afloop van het onderzoeksproject eindigt de functie van SP.

Rol van de science practitioner

De science practitioner heeft twee rollen, namelijk die van promovendus binnen een ontwikkelpraktijk[§] en die van medewerker in een zorgorganisatie. Als onderzoeker maakt de SP deel uit van de onderzoeksgroep van de afdeling H&O^{**}.

Randvoorwaarden

- De SP combineert zijn werk bij de zorgorganisatie met het doen van promotieonderzoek. Dit kan een medewerker betreffen die al in dienst is, of één die speciaal voor de functie van SP wordt aangesteld.
- De zorgorganisatie committeert zich aan het onderzoek en draagt zorg voor inbedding van de SP in de zorgorganisatie. Hierbij draagt de bestuurder zorg voor de randvoorwaarden voor deze inbedding.
 - De SP wordt voor minimaal 2 dagen per week vrijgesteld voor het promotieonderzoek.
 - Er is sprake van matchingsfinanciering^{††}: de zorgorganisatie draagt voor minimaal 50% bij in de salariskosten van de SP. Dus bij 2 dagen onderzoek wordt 1 dag gefinancierd vanuit de subsidie^{‡‡} en 1 dag vanuit de zorgorganisatie.
 - De zorgorganisatie maakt een plan voor de inbedding van de SP binnen de organisatie tijdens en na het onderzoeksproject en deelt dit met UNO-VUmc. Daarin worden tenminste de volgende punten beschreven:
 - Er wordt gekeken of er in de organisatie een interne begeleider beschikbaar is.
 - Voor het onderzoek wordt een projectgroep samengesteld bij de afdeling H&O. Naast de SP heeft ten minste één medewerker van de organisatie zitting in die projectgroep.
 - De SP is lid van de UNO- / wetenschapscommissie binnen de zorgorganisatie.

[‡] Ten tijde van het opstellen van dit document gold nog de ‘oude’ naam van UNO Amsterdam: UNO-VUmc.

[§] Een ontwikkelpraktijk is een groep zorgorganisaties binnen UNO Amsterdam die samen onderzoek ontwikkelen en uitvoeren op een onderwerp dat past binnen de thema’s van UNO Amsterdam.

^{**} Ten tijde van het opstellen van dit document heette de afdeling ouderengeneeskunde nog ‘huisartsgeneeskunde & ouderengeneeskunde’.

^{††} UNO Amsterdam heeft hiervoor een budget met een maximum beschikbaar.

^{‡‡} De subsidie die UNO Amsterdam structureel ontvangt van het ministerie van VWS.

- Het onderzoek van de SP is vast agendapunt van de UNO-commissie. Deze denkt actief mee bij de uitvoering van het project.
- Het UNO-VUmc committeert zich aan het onderzoek, en de SP is ingebed in zowel het UNO-VUmc als in de afdeling H&O.
 - Het hoofd van het UNO-VUmc treedt op als promotor^{§§}. In specifieke gevallen kan gekozen worden voor een extra promotor.
 - Er wordt vanuit de afdeling H&O een onderzoeker als directe (dagelijkse) begeleider toegewezen. Deze krijgt de rol van copromotor.
 - Er wordt een projectgroep geformeerd met de nodige inhoudelijke expertise, zoals dat gebruikelijk is bij alle onderzoeksprojecten van de afdeling H&O. Leden van de projectgroep zijn de promotor(en), de science practitioner, de copromotor(en), een medewerker van de zorgorganisatie, en zo nodig (op basis van specifieke inhoudelijke / onderzoeksexpertise) extra leden.
 - De SP sluit aan bij de themagroep(en) die inhoudelijk aansluit(en) bij het onderwerp van het onderzoek wanneer de agendapunten relevant zijn voor het onderzoek en wanneer de SP hiervoor tijd kan vrijmaken; het onderzoek wordt in het jaarplan opgenomen.
 - De SP sluit aan bij relevante overleggen binnen UNO-VUmc / op de afdeling H&O wanneer de agendapunten relevant zijn voor het onderzoek en wanneer de SP hiervoor tijd kan vrijmaken.
 - De SP kan indien gewenst deelnemers werven binnen UNO-VUmc.
 - Het onderzoek wordt ingebed in het programma Aging and Later Life van het onderzoeksinstituut Amsterdam Public Health, onderdeel van Amsterdam UMC. Het onderzoeksvoorstel moet worden goedgekeurd door de kwaliteitscommissie van dit instituut.
 - Het UNO-VUmc organiseert kennisuitwisseling tussen de SP's.
 - De SP ontvangt vanaf de start van het project ondersteuning van de (nog aan te stellen) implementatiedeskundige bij het onderzoek.
- Het onderzoek van de SP past binnen de thema's van UNO-VUmc. Het onderzoek sluit ook aan bij het thema van de ontwikkelpraktijk.
- De SP verwerkt de resultaten van zijn/haar werkzaamheden in nationale en internationale publicaties en presenteert de uitkomsten van het onderzoeksproject tijdens een bijeenkomst van het UNO-VUmc (bijvoorbeeld het jaarlijkse symposium of de halfjaarlijkse netwerkbijeenkomst), en ook op (inter)nationale bijeenkomsten.

Functieprofiel SP

Doel van de functie

Uitvoeren van onderzoek gericht op het afronden van een promotie, teneinde een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van wetenschappelijke kennis en inzichten binnen de thema's van het UNO-VUmc. Dit in combinatie met het werken in een zorgorganisatie als bijvoorbeeld zorgverlener, behandelaar, manager of beleidsadviseur.

^{§§} Ten tijde van het opstellen van dit document was het hoofd van UNO Amsterdam de enige aan UNO Amsterdam verbonden hoogleraar; inmiddels is er nog een hoogleraar verbonden die ook als promotor kan optreden.

Resultaatgebieden

Uitvoering wetenschappelijk onderzoek

- toetst probleemstellingen uit het onderzoeksplan en past deze zo nodig aan
- verricht literatuurstudie
- draagt zorg voor het verrichten van gegevensverzameling en de organisatie hiervan
- analyseert en interpreteert de resultaten en rapporteert hierover in overleg met de (co)promotor
- stelt, in overleg met de (co)promotor, een overzicht op van de te verwachten uitgaven in het kader van het onderzoek, uitgaande van het onderzoeksplan, teneinde periodiek een budget op te stellen
- draagt nieuwe ideeën aan voor het opzetten van vervolgonderzoek.

Kennisoverdracht

- stelt publicaties op in (internationale) tijdschriften naar aanleiding van uitgevoerde projecten en werkzaamheden
- houdt intern en extern (internationaal) voordrachten over uitgevoerde projecten en werkzaamheden
- schrijft een proefschrift

Kennis

- kennis van de ouderenzorg, in het bijzonder het thema van de ontwikkelpraktijk
- kennis van ontwikkelingen in de ouderenzorg, in het bijzonder het thema van de ontwikkelpraktijk
- kennis van methoden en technieken van wetenschappelijk onderzoek op het niveau van een academische masteropleiding

Vaardigheden

- basisvaardigheid in het verrichten van wetenschappelijk onderzoek
- basisvaardigheid in het opstellen van wetenschappelijke publicaties alsmede van een proefschrift
- vaardigheid in het organiseren en prioriteren van de diverse taken in de brede context van praktijk en onderzoek
- inzicht en ervaring in de dagelijkse praktijk van intramurale verpleeghuiszorg
- gevoel van eigenaarschap van en betrokkenheid bij onderzoek, beleid en praktijk